

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tad-29 ta' Mejju, 2019

Rikors Maħluf Numru 834/2017 LM

Richard Zammit (K.I. 332091M)

vs.

Warren Zammit (K.I. 379495M)

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ipprezentat fit-13 ta' Settembru, 2017 mill-attur **Richard Zammit** (K.I. 332091M) (minn issa 'l quddiem "l-attur"), u maħluf minnu stess, li jgħid kif ġej:

1. *Illi fis-26 ta' Lulju, 2015 ir-rikorrent kien qiegħed isuq mutur tat-tip Harley Davidson Electra Glide Ultra Classic bin-numru ta' reġistrazzjoni HDC 002, u waqt li kien ħiereg flimkien ma' ħbieb oħra wkoll fuq muturi mill-parking bay li hemm fit-triq parallela għal Triq l-Imdina ġewwa Ħaż-Żebbuġ, wara li dan ħa d-debiti prekawzjonijiet, hekk kif ħareg mill-parking bay u laħaq iddritta l-mutur, l-intimat*

li kien qiegħed isuaq vettura tat-tip Volkswagen Polo bin-numru ta' reġistrazzjoni LAE 451, baqa' dieħel fuq wara tal-mutur wara li żamm brejk qawwi u kkawżalu danni kemm fiżiċi kif ukoll materjali;

- 2. Illi l-incident tat-traffiku seħħ unikament tort tal-imprudenza, negliġenza u nuqqas ta' osservazzjoni tar-regolamenti tat-traffiku tal-intimat;*
- 3. Illi r-rikorrent kawża tal-incident u tal-impatt qawwi li kien hemm, sofra griēhi serji f'saqajh, tant li kellu jiġi rikoverat fl-Isptar Mater Dei għal madwar ġimgħtejn, kien jeħtieġ żewġ operazzjonijiet f'saqajh ix-xellugija, u dam madwar disa' xhur ma jstax imur għax-xogħol, madwar ħamsa minnhom lanqas ġie permess lilu li jimxi, kif ukoll ħsarat kbar fil-mutur ammontanti għal madwar ħamest elef Euro (€5,000), kif ser jiġi ppruvat meta jingabru l-provi waqt il-ġbir tal-istess fil-kawża;*
- 4. Illi minkejja l-fatt li l-intimat ġie interpellat jersaq għal-likwidazzjoni tad-danni sofferti mir-rikorrent, l-intimat baqa' inadempjenti.*

Għaldaqstant ir-rikorrent, filwaqt li jġib is-suriferiti fatti a konjizzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti, jgħid l-intimat għaliex m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti:-

- 1. Tiddikjara l-intimat unikament responsabbli għall-incident tat-traffiku li seħħ fi triq parallela (lay by) għal Triq l-Imdina u li tinfed proprju għall-istess Triq l-Imdina, meta bil-vettura tiegħu, Volkswagen Polo bin-numru ta' reġistrazzjoni LAE 451 baqa' dieħel fil-mutur li fuqu kien hemm l-intimat, mutur bin-numru ta' reġistrazzjoni HDC 002, b'riżultat ta' liema sofra danni u debilità permanenti;*
- 2. Tillikwida d-danni kollha sofferti mir-rikorrent, kemm fiżiċi kif ukoll dawk materjali b'riżultat tal-istess incident ilmentat u dan okkorrendo bin-nomina ta' periti nominati għal dan l-iskop kemm-il darba jkun il-kaz; u*
- 3. Tikkundanna lill-intimat iħallas lir-rikorrent id-danni hekk likwidati fi żmien qasir u perentorju.*

Bl-imgħax u bl-ispejjeż legali, inkluż dawk tal-ittra ufficjali numru 610/17 ipprezentata precedentement kontra l-intimat li minn issa huwa ingunt għas-subizzjoni.

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-konvenut **Warren Zammit** (K.I. 379495M) (minn issa 'l quddiem "il-konvenut"), li giet ipprezentata fil-5 ta' Ottubru, 2017 u maħlufa minnu stess, li biha eċċepixxa:

1. *Illu t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-Dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-istess rikorrenti u dan stante illi assolutament mhux minnu illi l-konvenut Warren Zammit kien b'xi mod jaħti għall-incident in kwistjoni, u dana hekk kif ser jiġi ppruvat aħjar waqt it-trattazzjoni tal-kawża;*
2. *Illu inoltre u mingħajr preġudizzju għal fuq premess, kull somma ta' danni pretiża mir-rikorrenti hija kontestata, u r-rikorrenti għandu jressaq l-aħjar prova valida skont il-Liġi sabiex jipprova dak minnu allegat in linea ta' danni in konnessjoni ma' dan l-incident u li juri li d-danni pretiżi minnu huma riżultat esklussiv tal-incident mertu tal-kawża u tal-ebda incident preċedenti, jew ta' xi pre-existing health condition illi seta' kien qed ibati minnha, jew ta' kwalunkwe ċirkostanza oħra;*
3. *Illu fl-aħharnett, mingħajr preġudizzju għall-fuq premess, l-esponenti jeċċepixxu illi f'każ ta' kwalunkwe likwidazzjoni ta' danni a favur ir-rikorrenti, għandha titnaqqas kull somma ta' benefiċċju u/jew kumpens illi r-rikorrenti diġà ħa jew ser jieħu minn sorsi oħrajn – sew pubbliċi kif ukoll privati – minħabba l-istess incident mertu tal-kawża oderna;*
4. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri skont il-liġi.*

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda prodotti mill-partijiet.

Rat il-verbal tal-udjenja tas-16 ta' Jannar 2019, fejn il-partijiet ingħataw il-fakultà li jipprezentaw noti ta' sottomissjonijiet u fejn il-kawża tħalliet għallum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

Permezz ta' din il-kawża l-attur qiegħed jitlob li jiġu likwidati favur tiegħu d-danni allegatament sofferti minn b'konsegwenza ta' incident stradali li seħħ waqt li l-attur kien qiegħed jipprova joħroġ bil-mutur tiegħu minn *parking bay* fi triq parallela (*service road*) għal Triq l-Imdina, Ħaż-Żebbuġ, meta safa milqut minn vettura misjuqa mill-konvenut. L-attur jgħid li dan l-incident seħħ minħabba l-imprudenza, negligenza, u nuqqas ta' osservazzjoni tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-konvenut, u b'konsegwenza ta' dan l-incident huwa sofra ġrieħi sostanzjali f'saqajh u minħabba fihom għamel żmien la jista' jimxi u lanqas jista' jmur ix-xogħol, filwaqt li l-mutur li kien qiegħed isuq tal-għamla Harley Davidson garrab ħsarat sostanzjali. Minkejja li l-konvenut ġie debitament interpellat sabiex jersaq għal-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni kkawżati minnu, dan baqa' inadempjenti.

Il-konvenut min-naħa tiegħu wieġeb li t-talbiet tal-attur huma infondati fil-fatt u fid-dritt u li hu m'għandux jinżamm responsabbli għall-imsemmi incident.

Provi u riżultanzi

Kontestwalment mar-rikors maħluf tiegħu, l-attur esebixxa kopja tal-ittra uffiċjali mibgħuta lill-konvenut fl-10 ta' Marzu, 2017¹, fejn il-konvenut intalab jersaq għal-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni sofferti mill-attur in segwitu għall-incident li seħħ fi Triq l-Imdina, Ħaż-Żebbuġ. Ġiet ippreżentata wkoll kopja tar-rapport tal-Pulizija in segwitu għall-incident², minn fejn jirriżulta li hekk kif il-Pulizija marru fuq il-post fejn seħħ l-incident sabu erbatax-il metru ta' marki

---

¹ A fol. 6 tal-proċess.

² A fol. 7 tal-proċess.

tal-brejkijiet kompatibbli mar-roti tal-vettura misjuqa mill-konvenut. Ġew ipprezentati wkoll fatturi maħruġa minn kumpannija bl-isem 'ProRides Ltd' bl-ispejjeż li kellhom isiru fuq il-mutur li kien qiegħed isuq l-attur, sabiex dan jitranga wara li seħħ l-incident³, flimkien ma' sensiela ta' ritratti li juru l-ħsarat estensivi li ġarrab il-mutur misjuq mill-attur.⁴

L-attur fl-*affidavit* tiegħu qal⁵ li hu jaħdem bħala direttur ta' kumpannija li tagħmel xogħol fuq il-muturi, bħal tiswija u xogħol ta' *surveying*, kif ukoll bejgħ bl-ingrossa ta' *parts* tal-muturi. Qal li hu diletant kbir tal-muturi u ilu jsuq mutur sa minn meta kellu dsatax-il sena, u żied jgħid ukoll li qatt ma kellu incident bil-mutur. Qal li l-esperjenza tiegħu fis-sewqan tal-muturi hi waħda sostanzjali, tant li għamel *advanced driving course* fl-Ingilterra, minn fejn tħarreg anki fil-protezzjoni waqt is-sewqan. L-attur qal li l-incident inkwistjoni seħħ fis-26 ta' Lulju, 2015, filgħaxija, waqt li hu u l-mara tiegħu kienu sejrin dawra bil-mutur ma' xi ħbieb tagħhom. Qal li dak il-ħin tal-incident il-mutur kien ipparkjat bejn żewġ muturi oħra quddiem il-garaxx tiegħu fi Mdina Road, li jizbokka fuq *service road* parallela. Żied jgħid li l-parti tat-triq fejn seħħ l-incident hija waħda dejqa u b'karregġjata waħda u hija wkoll *one way*. L-attur qal li hu kien ħiereg mill-*parking bay* fejn kien ipparkjat, wara li assigura ruħu li ma kinux ġejjin vetturi min-naħa tal-lemin, minħabba li t-triq hi *one way*, u hekk kif iddritta l-mutur tiegħu u beda jsuq sema' ħoss ta' *brake* u spiċċa mal-art. Qal li pprova jqum, iżda sħabu u l-mara li kienet riekba miegħu bdew jgħidulu ma jicċaqlaqx minħabba li kien evidenti li kien sofra grieħi sostanzjali f'saqajh. Żied jgħid li dak il-ħin qabdu ugiġħ qawwi f'saqajh, u giet imsejħa

---

³ A fol. 16 et seq. tal-proċess. Sussegwentement matul dawn il-proċeduri rriżulta li l-attur u martu huma diretturi ta' din il-kumpannija.

⁴ A fol. 20 et seq. tal-proċess.

⁵ A fol. 37 tal-proċess.

ambulanza fuq il-post. L-attur qal li hekk kif wasal l-isptar hu ngħata xi injezzjonijiet biex imewtu l-uġiġħ u sarulu xi *x-rays*, filwaqt li ġie infurmat li kienu ser isirulu xi interventi kirurġiċi l-għada stess. Qal li dam rikoverat l-isptar ġimagħtejn sħaħ u li kien biss disa' xhur wara l-incident li seta' jerga' jirritorna għax-xogħol. Żied jgħid li madwar ħames xhur wara li seħħ l-incident hu kien beda s-sessjonijiet tal-fizjoterapija, u wara li ħareġ mill-isptar kellu jagħmel użu minn sigġu tar-roti għal madwar erba' xhur. L-attur ikkonkluda x-xhieda tiegħu billi qal li minħabba f'dan l-incident hu għadu jbati minn uġiġħ, nefħa u għejja, tant hu hekk li ma jistax idum fuq saqajh għal tul ta' ħin. L-attur qal li l-mobilità tiegħu ġiet affettwata, tant hekk irid joqgħod attent kif isuq. L-attur ikkonkluda billi qal li mhux eskluż li fil-futur ikollu bżonn interventi kirurġiċi oħrajn. Flimkien mal-*affidavit* tiegħu l-attur ipprezenta wkoll sensiela ta' ritratti li juru b'mod preċiż is-sit fejn seħħ l-incident⁶, flimkien ma' numru ta' rċevuti b'rabta ma' spejjeż li huwa kellu jagħmel konsegwenza tal-incident.⁷

L-attur ipprezenta wkoll kopja ta' rapport mediku mħejji mill-kirurgu ortopediku **Mr Jason Zammit**⁸, li qal li s-sitwazzjoni tal-attur wara l-incident hi waħda fejn dan għadu qed isofri minn nefħa u wġiġħ f'saqajh. L-attur jeħtieġu jserraħ saqajh għal sagħtejn kuljum waranofsinhar minħabba li ma jiflaħx għal ġurnata sħiħa fuq saqajh mingħajr serħan. Wara li eżamina lill-attur, Mr Zammit wasal għall-konkluzjoni li dan għadu jsofri minn debilità permanenti ta' sitta fil-mija (6%).

---

⁶ *A fol. 40 et seq.* tal-proċess.

⁷ *A fol. 44* tal-proċess.

⁸ *A fol. 50* tal-proċess.

Ġew esebiti wkoll kopji ta' *pay slips* tal-attur għax-xahar ta' Mejju 2015 u għax-xahar ta' Ġunju 2015, ix-xahrejn immedjatament qabel seħħ l-incident.⁹

Fl-udjenza tas-27 ta' Novembru, 2017 xehed is-**Surgent James Weatherill**¹⁰, li qal li hu kien is-Surgent li mar fuq il-post tal-incident dakinhar li seħħ. Ix-xhud qal li dakinhar tas-26 ta' Lulju 2015, f'Haż-Żebbuġ kienet qiegħda tiġi ċcelebrata l-festa ta' San Ġuzepp, meta hu gie infurmat li kien seħħ incident fi Triq l-Imdina. Qal li meta mar fuq il-post sab lill-attur mal-art, iżda l-mutur kien gie mċaqlaq u għalhekk il-Pulizija ma setgħetx tagħmel skizz tal-incident. Ix-xhud qal li dak il-ħin hu tkellem mal-attur, li kien qallu li kien ħiereg mit-triq bil-mod meta ntlaqat minn vettura. Ix-xhud ikkonferma li hu tkellem ukoll mal-konvenut, li kien qallu li l-mutur ħariġlu għal għarrieda bil-konsegwenza li dan baqa' dieħel fih. Ix-xhud qal li hu kejjel il-*brake marks* li kien hemm mal-art, u li kienu kompatibbli mar-roti tal-vettura tal-għamla Volkswagen misjuqa mill-konvenut, u l-marki tar-roti kienu twal erbatax-il metru. Ix-xhud qal li l-għada tal-incident hu kien bagħat għall-konvenut sabiex ikellmu l-Għassa, u dan kien qallu li ma jafx kemm kienet il-velocità li kien għaddej biha. Kien qallu wkoll li l-vettura misjuqa minnu ma kellhiex sistema ta' ABS u għalhekk meta għafas il-*brake*, din baqgħet titkaxkar. Ix-xhud qal ukoll li hu kien ikkonferma mal-isptar li l-attur kien qiegħed isofri minn ġrieħi ta' natura gravi. Ix-xhud qal li b'rabta ma' dan l-incident kienu nħarġu akkużi kriminali kontra l-konvenut quddiem il-Qorti tal-Maġistrati.

---

⁹ A fol. 53 u 54 tal-proċess.

¹⁰ A fol. 60 tal-proċess.

Mart l-attur, **Sally Zammit**, fl-*affidavit* tagħha¹¹ qalet li dakinhar li seħħ l-incident, hi u r-raġel tagħha kienu miftehmin li jmorru dawra bil-muturi ma' xi ħbieb tagħhom. Qalet li hi kienet riekba wara żewġha fuq l-istess mutur, u l-mutur tagħhom kien l-ewwel wieħed li beda miexi. Ix-xhud iddeskriviet kif malli l-mutur iddritta fit-triq, hi semgħet *brake* kbir u lil sħabha jwerżqu, filwaqt li ħasset l-impatt mal-mutur hekk kif hi u r-raġel tagħha waqgħu minn fuqu. Ix-xhud qalet li hi ppruvat tqum mill-art hekk kif rat lil żewġha li minkejja li seta' jkellimha, kellu saqajh miksura u ma setax jiċċaqlaq. Qalet li l-vettura li laqtithom waqfet ftit metri bogħod minn fejn waqaf il-mutur. Ix-xhud qalet li s-*service road* hija dritta, u li dak il-ħin tal-incident il-mutur ta' żewġha kellu d-dawl mixgħul. Ix-xhud spjegat kif konsegwenza ta' dan l-incident, żewġha dam rikoverat l-isptar ġimagħtejn, u kif għal perijodu ta' ħames xhur ma setax jerfa' piżijiet. Kien biss madwar disa' xhur wara l-incident li l-attur seta' jidħol xi nofstanhar xogħol. Ix-xhud qalet li hi direttur tal-kumpannija ProRides Ltd li hi kumpannija li tagħmel xogħol ta' bejgħ bl-ingrossa ta' parts tal-muturi, u żewġha huwa wkoll direttur ta' din il-kumpannija. Ix-xhud żiedet tgħid li konsegwenza ta' dan l-incident u anki għax żewġha għamel numru ta' xhur ma jidħolx xogħol, il-kumpannija sofriet telf. Ix-xhud ikkonludiet ix-xhieda tagħha billi qalet li r-raġel tagħha kien jagħmel ħafna xogħol ta' tiswija li jirrikjedi li bniedem iqatta' ħin twil fuq saqajh, u minkejja li għadda żmien mhux ħażin minn meta seħħ l-incident, ir-raġel tagħha għadu jhoss il-bżonn li jieqaf iserrah riglejha għal xi ħin matul il-ġurnata tax-xogħol.

Ix-xhud **Mirko Van De Donk** fl-*affidavit* tiegħu qal¹² li hu ħabib tal-attur, u dak il-ħin tal-incident hu kien riekeb fuq il-mutur tiegħu minħabba li kienu grupp

---

¹¹ A fol. 65 tal-proċess.

¹² A fol. 67 tal-proċess.

ta' ħbieb, tliet koppji, li ftiehm u li joħroġu flimkien dawra bil-mutur. Ix-xhud qal li hu jiftakar li l-attur kien l-ewwel wieħed li ħareġ mill-*parking bay*, u f'daqqa waħda instema' ħoss ta' brejkijiet u induna li vettura kienet laqtet il-mutur tal-attur minn wara.¹³ Ix-xhud qal li fil-mument li fih intlaqat il-mutur tal-attur, huma kienu għadhom ser jibdew isuqu, u hu ra l-incident iseħħ quddiem għajnejh. Żied jgħid ukoll li hu jaf li l-attur qatta' perijodu ta' żmien rikoverat, u li għadu jhoss ċertu wġiġħ minħabba f'dan l-incident.

Ix-xhud **Karen Sciberras** fl-*affidavit* tagħha qalet¹⁴ li kienet riekba fuq il-mutur wara Mirko Van De Donk fil-ħin meta seħħ l-incident. Ix-xhud qalet li fil-ħin li fih seħħ l-incident, il-muturi kollha kellhom id-dawl mixgħul u huma kienu fuq l-aħħar mutur li kellu joħroġ mill-*parking bay*. Qalet li hi rat lill-attur u lil martu jicċekkjaw kinux ġejjin vetturi qabel saqu u ddrirtaw il-mutur, u hekk kif l-attur iddritta l-mutur tiegħu, dawn semgħu ħoss kbir ta' *tyres* jibbrejkjaw u raw lill-attur jaqla' daqqa minn wara.

Dan ġie kkonfermat ukoll mix-xhud **Caroline Parnis**, ħabiba oħra tal-attur u ta' martu, li dakinhar li seħħ l-incident kienet riekba fuq mutur waqt li kienet takkumpanja lil sħabha. Fl-*affidavit* tagħha ix-xhud qalet¹⁵ li l-incident inkwistjoni seħħ meta huma kienu għadhom appena ser jibdew isuqu l-muturi tagħhom, hekk kif l-attur ħareġ mill-*parking bay* bil-mod. Din ix-xhud qalet li wara l-incident hi avviċinat lill-attur u lil martu sabiex tara x'kien għalhom, u dak il-ħin indunat li l-attur kien wegġa' saqajh tant li din kienet bla forma.

---

¹³ Fi kliem ix-xhud, "... I noticed a car hitting Richard's bike from behind, the motorcycle twisting, and the car hit him again."

¹⁴ A fol. 68 tal-proċess.

¹⁵ A fol. 69 tal-proċess.

Xhud ieħor li kien prezenti fil-ħin tal-incident, **Sergio Muscat**¹⁶, fl-*affidavit* tiegħu kkonferma li l-muturi li kienu qegħdin jinstaqu minnhom dakinhar, kollha kellhom id-dawl mixgħul minħabba li kien digà beda jidlam. Qal ukoll li hu kien ingranat biex joħroġ wara l-mutur tal-attur, minħabba li t-triq mhix wiesgħa biżżejjed biex ikunu jistgħu jgħaddu żewġ muturi ħdejn xulxin. Qal li f'ħin minnhom sema' ħoss ta' *brake* u kien għalhekk li hu ma bediex ħiereg bil-mutur tiegħu, meta fid-daqqa u l-ħin ra li l-vettura li giet minn wara kienet baqgħet dieħla fil-mutur misjuq mill-attur. Ix-xhud ikkonferma li l-attur dam rikoverat l-Isptar għal numru ta' gimgħat, li matulhom anki ħtiegħu jagħmel użu minn sigġu tar-roti.

Ix-xhud **Patrick Meli** fl-*affidavit* tiegħu qal¹⁷ li huwa *accountant* u fost il-klijenti tiegħu għandu s-soċjetà ProRides Ltd. Ix-xhud qal li l-attur jaħdem fil-qasam tat-tiswijiet u tas-*servicing* tal-muturi, u anki jbiegħ *parts* tal-muturi bl-ingrossa. Dan ix-xhud qal li konsegwenza ta' dan l-incident, il-kumpannija li tagħha l-attur hu direttur sofriet telf, u dan minħabba li dan ma daħalx xogħol għal perijodu ta' seba' xhur. Ix-xhud ipprezenta numru ta' dokumenti sabiex juri kif fis-sena 2014, is-soċjetà ProRides Ltd għamlet telf ta' €16,805, li nbidel fi profitt ta' €11,953 fl-ewwel sitt xhur tas-sena 2015 qabel seħħ l-incident mertu ta' dawn il-proċeduri. Żied jgħid iżda li matul is-seba' xhur li fihom l-attur ma setax jaħdem, il-kumpannija għamlet telf ta' €37,604 għas-sitt xhur bejn Lulju u Diċembru 2015. Qal ukoll li fis-sena 2016, is-sena ta' wara li seħħ l-incident, il-kumpannija għamlet telf ta' €19,319. Żied jgħid ukoll li minħabba li l-kumpannija kellha għadd ta' impjegati li riedu jithallsu minkejja li d-dħul naqas, l-attur ma ħax paga mill-kumpannija f'dak iż-żmien u dan sabiex ikunu

---

¹⁶ A fol. 70 tal-proċess.

¹⁷ A fol. 77 tal-proċess.

jistgħu jithallsu l-impjegati l-oħra tal-kumpannija. Dan ix-xhud qal li b'hekk l-attur tilef madwar €8,291.47 f'pagi fix-xhur bejn Lulju 2015 u Frar 2016.¹⁸

Fl-udjenza tal-20 ta' Ġunju, 2018 xehed il-konvenut **Warren Zammit**¹⁹, li qal li dakinhar li seħħ l-inċident inkwistjoni hu kien qiegħed isuq vettura tal-għamla Volkswagen Polo u kien sejjer fid-direzzjoni lejn ir-Rabat. Il-konvenut qal li din hi triq b'karregġjata waħda b'xi *speed bumps* fiha. Qal li fuq in-naħa tax-xellug tat-triq kien hemm xi vetturi pparkjati, u f'hin minnhom minn wara vann ħareġ il-mutur li kien misjuq mill-attur. Ix-xhud qal li l-ewwel reazzjoni tiegħu kienet li jipprova jevita l-mutur, iżda billi f'dik il-parti tat-triq ma kienx hemm fejn jikser, spicċa ħa brake u tkaxkar għal parti mit-triq, bir-rizultat li kien hemm kolliżjoni mal-mutur. Il-konvenut spjega li l-mutur ma kienx ħiereġ dritt kif toħroġ vettura, iżda f'forma dijagonali. Qal li wara li seħħ l-impatt, hu induna li fuq il-mutur kien hemm persuna oħra riekba u xi persuni kienu ċemplu għall-Pulizija u għall-ambulanza. Il-konvenut zied jgħid li ma jafx b'liema velocità kien qiegħed isuq, iżda qal li jaħseb li kien għaddej b'veloċità ta' madwar ħamsa u erbgħin kilometru fis-siegħa (45kph). Ix-xhud esebixxa sett ritratti sabiex juri l-pożizzjoni tal-vettura tiegħu u l-mutur tal-attur fil-mument wara li seħħ l-inċident. Ix-xhud qal li l-ħsarat fil-vetturi ġew sostnuti fil-ġnub tagħhom. Qal ukoll li mhux minnu li l-mutur kien laħaq iddritta wara li ħareġ mill-*parking bay*, iżda dan kien għadu ħiereġ mill-*parking* fil-ħin meta seħħ l-inċident. Ix-xhud ikkonferma li konsegwenza tal-imsemmi incident inbdew proċeduri kriminali fil-konfront tiegħu²⁰, u mid-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati ġie

¹⁸ Dokumenti esebiti a fol. 78 et seq. tal-proċess.

¹⁹ A fol. 94 tal-proċess.

²⁰ L-akkużi miġjuba kontra l-konvenut jinkludu li b'nuqqas ta' ħsieb u bi traskuraġni jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni jew b'nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku, ħabat ma' vettura u kkaġuna ħsarat involontarji għadannu ta' Richard Zammit, kif ukoll li involontarjament ikkaġuna offiża ta' natura gravi fuq il-persuna tal-istess Richard Zammit, kif ukoll li saq il-vettura b'mod traskurat u bla kont u saq b'veloċità aktar milli messu.

intavolat appell li għadu pendenti. Il-konvenut esebixxa wkoll kopja tas-*survey report* li tnejja għas-soċjetà li kienet assigurata magħha l-vettura misjuqa minnu, u fejn gie stabbilit li l-vettura misjuqa minnu kienet *total loss* minħabba li l-ispejjeż għat-tiswija kienu jeċċedu l-valur tal-vettura.²¹

Fl-udjenza tat-3 ta' Ottubru, 2018 sar il-kontroezami tal-attur **Richard Zammit**²², li qal li minkejja li hu direttur ta' kumpannija, hu jirċievi paga mill-kumpannija. L-attur spjega li l-muturi kienu pparkjati quddiem is-*showroom* fejn jaħdem hu, u hu u sħabu kienu ftiehmu li jitolqu minn hemmhekk anki minħabba li hu jirrisjedi fuq is-*showroom*. Żied jispjega li l-mutur kien ipparkjat man-naħa tax-xellug tat-triq, u mat-triq kien hemm ipparkjati wkoll vetturi oħra fosthom vann. Qal li minkejja dan, hu kellu viżwali tajba tat-triq. L-attur qal li b'kollox kienu tlieta l-muturi li kienu fuqhom hu u sħabu, u tiegħu kien it-tieni mutur ipparkjat, għalkemm hu pprova joħroġ l-ewwel wieħed. Qal li l-muturi tiegħu u ta' sħabu kollha kienu pparkjati f'angolatura, u bejn il-vann li kien ipparkjat u l-ewwel mutur kien hemm żewġ *parking spaces* vojta. Lix-xhud sarlu riferiment għar-ritratt immarkat Dok. RZ6²³ esebit mal-*affidavit* tiegħu, sabiex jindika bi vleggħa l-post fejn kien ipparkjat il-mutur tiegħu u l-post fejn seħħ l-impatt. L-attur ikkonferma li fl-ebda waqt meta hu ħares kemm fuq il-lemin kif ukoll fuq ix-xellug tiegħu sabiex jara kinux ġejjin vetturi oħra, ma induna li kienet ġejja l-vettura misjuqa mill-konvenut. Ix-xhud ikkonferma li minkejja li baqgħu jinħarġu l-*pay slips* fil-konfront tiegħu, fir-realtà hu ma ħa l-ebda paga mill-kumpannija fix-xhur meta hu ma kienx qiegħed jaħdem, u dan għaliex ma kienx hemm minn fejn titħallas il-paga

---

²¹ A fol. 110 tal-proċess.

²² A fol. 118 tal-proċess.

²³ A fol. 40 tal-proċess.

dovuta lilu. Qal ukoll li fix-xhur meta hu ma daħalx xogħol, ix-xogħol ta' tiswija tal-muturi ma sarx minħabba li m'hemm ħadd aktar mill-ħaddiema tiegħu li kapaċi jagħmel dak ix-xogħol. Żied jgħid li l-mutur li kien involut f'dan l-incident issewwa bi *spare parts* mis-*showroom* tiegħu u minnu stess. Qal ukoll li hu qatt ma ħallas lill-kumpannija għax-xiri tal-*parts* u *fittings* li kienu meħtieġa biex jissewwa l-mutur tiegħu.

Permezz ta' nota tat-3 ta' Ottubru, 2018, l-attur ippreżenta prospett tad-danni sofferti minnu konsegwenza tal-incident imsemmi²⁴, fosthom €4,902 għat-tiswija tal-mutur, €60 għall-fizjoterapija, €490 għall-kiri ta' *wheelchair* u apparat ieħor li hu kellu bżonn wara l-incident, u €100 f'visti għand it-tabib.

Fl-udjenza tat-3 ta' Ottubru, 2018 sar il-kontroezami tax-xhud **Sally Zammit**²⁵ li kkonfermat li t-tliet muturi kienu pparkjati kollha wara xulxin wiċċhom jagħti fuq it-triq, bil-mutur tal-attur ipparkjat fin-nofs. Ix-xhud qalet li żewġha kien ser joħroġ l-ewwel u l-pjan kien li sħabhom isuqu warajhom. Ix-xhud qalet li l-mutur intlaqat fuq is-*saddle bag* fin-naħa tal-lemin, u mal-impatt il-mutur dar. Żiedet tgħid li bejn il-ħin li fih ħarġu mill-*parking space* u l-impatt mal-vettura, huma laħqu mxew tul ta' vettura. Ix-xhud qalet li minkejja li hi direttriċi tal-kumpannija ProRide Ltd, hi ma tidholx f'affarijiet marbuta mal-*accounts* u m'għarfitx twieġeb għad-domanda jekk hux minnu li fis-snin ta' qabel l-incident, din il-kumpannija kienet digà qiegħda tirreġistra telf.

Fl-udjenza tas-7 ta' Novembru, 2018 sar il-kontroezami tax-xhud **Caroline Parnis**²⁶, li qalet li l-mutur tal-*partner* tagħha Sergio Muscat kien ipparkjat fin-

---

²⁴ A fol. 133 tal-proċess.

²⁵ A fol. 136 tal-proċess.

²⁶ A fol. 147 tal-proċess.

nofs, bejn iż-żewġ muturi l-oħra. Żiedet tispjega li l-pjan kien li l-ewwel isuq l-attur bil-mutur tiegħu, wara joħorgu huma u fl-aħħar nett Mirko u s-sieħba tiegħu. Ix-xhud ikkonfermat ukoll li fil-ħin li seħħ l-incident, hi u s-sieħeb tagħha kienu għadhom ma ħarġux bil-mutur mill-*parking bay* fejn kienu. Ix-xhud qalet ukoll li minkejja li kien hemm il-vetturi pparkjati mal-ġenb tat-triq, il-vizwali tat-triq kienet tajba, u kienu f'qagħda li jindunaw jekk tkun ġejja vettura mid-direzzjoni ta' Dave's Supermarket. Ix-xhud ikkonfermat li hekk kif l-attur iddritta l-mutur tiegħu, seħħ l-impatt minħabba li semgħet il-ħoss tal-brejkijiet u rat id-dawl aħmar tal-brejkijiet tal-vettura.

Fl-istess udjenza sar il-kontroezami ta' **Sergio Muscat**²⁷, li qal li dakinhar li seħħ l-incident, l-ewwel mutur li kien ipparkjat kien tiegħu, filwaqt li l-mutur tal-attur kien it-tieni wieħed. Ikkonferma li fuq in-naħa tal-lemin tiegħu kien hemm vetturi pparkjati, filwaqt li fuq in-naħa tax-xellug tiegħu kien hemm mini van. Ix-xhud ikkonferma wkoll li minkejja li kien hemm numru ta' vetturi pparkjati, hu kellu vizwali tajba tat-triq.

Fl-istess udjenza sar ukoll il-kontroezami ta' **Karen Sciberras**²⁸, li kkonfermat li wara l-incident, hi u s-sieħeb tagħha għadhom joħorgu jduru fuq il-muturi mal-attur, tant li anki jsiefru barra minn Malta bil-muturi tagħhom. Ix-xhud ikkonfermat li l-mutur tal-attur kien it-tieni wieħed li kien ipparkjat. Qalet li hi rat lill-attur ħiereg bil-mutur minn fejn kien ipparkjat, u kif appena beda jsuq, ġiet karozza u semgħet storbju minħabba li kien hemm impatt mal-mutur tal-attur. Qalet li bid-daqqa l-mutur inqaleb, filwaqt li l-vettura baqgħet tinstaq għal xi distanza.

---

²⁷ A fol. 158 tal-proċess.

²⁸ A fol. 162 tal-proċess.

Il-kontroezami ta' **Mirko Van De Donk** sar fl-udjenza tat-3 ta' Diċembru, 2018²⁹, fejn ikkonferma li l-muturi kienu pparkjati b'mod dijagonali b'wiċċhom fid-direzzjoni tar-Rabat. Dan ix-xhud ikkonferma li l-ewwel mutur fir-ringiela kien dak ta' Sergio Muscat, filwaqt li l-mutur tal-attur kien fin-nofs, bejn iż-żewġ muturi l-oħra. Ix-xhud qal ukoll li fuq il-lemin tat-triq kien hemm numru ta' vetturi pparkjati, fosthom vann abjad.

Il-kontroezami tal-konvenut **Warren Zammit** sar fl-udjenza tas-16 ta' Jannar, 2019³⁰, li qal li t-triq fejn seħħ l-incident hija triq b'karregġjata waħda, bil-vetturi pparkjati mal-ġenb. Qal ukoll li fil-ħin tal-incident hu kien ġej mid-direzzjoni ta' Haq Qormi fi triqtu lejn Haż-Żebbuġ, u qal ukoll li t-triq hija *one way*. Żied jgħid li bejn wieħed u ieħor hu kien għaddej b'velocità ta' 45 kilometru fis-siegħa dak il-ħin. Qal li minkejja li hu kellu vista tajba tat-triq, hu ma rax il-mutur jew il-muturi li kien hemm mal-ġenb tat-triq u induna bihom biss xħin ra lill-mutur tal-attur ħiereġ minn fejn kien ipparkjat. Il-konvenut qal li wara l-impatt hu ħareġ mill-vettura tiegħu u sema' l-għajjat tan-nies li kienu mal-vittma. Qal li jiftakar li l-mutur tneħħa minn fuqu, u dak il-ħin hu ċempel lil xi familjari tiegħu. Ix-xhud ikkonferma li fil-ħin meta seħħ l-impatt, il-vettura misjuqa minnu kienet qed tiskiddja, u hu għafas il-*brake* b'mod aggressiv, iżda l-vettura baqgħet miexja għal tul ta' madwar metru jew tnejn. Il-konvenut qal li hu kien ra lill-mutur ħiereġ u kien għalhekk li dak il-ħin hu għafas il-*brake*.

---

²⁹ A fol. 170 tal-proċess.

³⁰ A fol. 181 tal-proċess.

Konsiderazzjonijiet legali

Il-Qorti sejra tgħaddi biex tevalwa l-evidenza ppreżentata waqt din il-kawża sabiex tiddetermina jekk da parti tal-konvenut hemmx responsabbiltà ċivili x'tingarr għad-danni sofferti mill-attur. Jirriżulta mill-provi li d-dinamika ta' dan l-incident kienet tinvolvi ħabta bejn mutur misjuq mill-attur u vettura misjuqa mill-konvenut, liema ħabta seħħet *f'service road* b'karregġjata waħda, fi Triq l-Imdina, Haż-Żebbuġ, u li minnha jistgħu jgħaddu vetturi f'direzzjoni waħda biss. Jirriżulta l-attur kien qiegħed isuq il-mutur tiegħu b'martu bħala passigġier, u fl-istess parkeġġ minn fejn kien ħiereg l-attur kien hemm żewġ muturi oħra ħerġin bil-ħsieb li jsuqu wara xulxin, misjuqin minn tnejn minn sħabu flimkien man-nisa tagħhom. L-attur kien l-ewwel wieħed li ħareg mill-*parking bay* li kienu fiha, u skont l-istess attur hekk kif iddritta l-mutur tiegħu sabiex isuq f'din it-triq, safa milqut mill-vettura misjuqa mill-konvenut. Ix-xhieda okulari li kien hemm fuq il-post fejn seħħ l-incident, jigifieri sħab l-attur li kienu rekbin il-muturi tagħhom sabiex isuqu warajh, ilkoll xehdu li moħħhom kien fit-triq sabiex jaraw kinux ġejjin vetturi fid-direzzjoni tagħhom, li kellhom id-dwal tal-muturi mixgħulin u li l-attur kien laħaq saq distanza żgħira xhin safa milqut mill-vettura tal-konvenut. Il-konvenut min-naħa tiegħu kkontradixxa x-xhieda mogħtija mill-attur, minn martu u minn sħabu, u qal li l-attur kien għadu ma bediex isuq fit-triq minħabba li l-ħabta seħħet bejn il-ġenb tal-vettura u l-ġenb tal-mutur. Madanakollu kemm l-attur kif ukoll ix-xhieda li kienu fuq il-post, qalu li d-daqqa l-mutur ħadha fuq in-naħa ta' wara, kif inhu evidenti anki min-natura tal-ħsarat, tant li l-mutur dar u waqa' konsegwenza tal-impatt.

Mill-ewwel ftit mumentu wara li seħħ l-incident inkwistjoni, kien evidenti anki għall-Pulizija li waslu fuq il-post, li l-konvenut ħa *brake* qawwi ħafna, tant hu hekk li kien hemm marki tar-roti għal tul ta' erbatax-il metru sa fejn waqfet il-vettura tal-konvenut. Jirriżulta wkoll li l-konvenut ma rnekkx jikkontrolla l-vettura tiegħu lanqas wara li seħħ l-impatt, tant hu hekk li kompli jsuq għal distanza ta' ftit metri sakemm irnexxielu jwaqqaf il-vettura tiegħu. Dan ifisser li mhux biss il-konvenut kien qiegħed isuq b'mod traskurat, iżda wkoll li kien qiegħed isuq b'velocità eċċessiva speċjalment fir-rigward ta' dik is-*service road* partikolari li tinsab faċċata ta' għadd ta' ħwienet kbar u stabbilimenti kummerċjali, fejn kif intqal ikun hemm għadd ta' vetturi pparkjati mal-ġenb, u fejn hemm wisa' biss kemm tgħaddi vettura waħda. Jirriżulta wkoll li l-konvenut kellu viżwali tajba tat-triq, u li ma kien hemm ebda raġuni għalfejn ma jarax lil dan il-mutur, speċjalment meta kif intqal, dan kellu d-dwal mixgħula u l-attur kien ħa l-prekawzjonijiet kollha li jaċċerta ruħu li ma kien gēj ħadd mid-direzzjoni opposta qabel jibda jsuq.

Il-Qorti tagħmel riferiment għal dak li qal il-konvenut fix-xhieda tiegħu u fl-istqarrija li għamel lill-Pulizija, meta qal li l-mutur ħasdu, u li kien għalhekk li għafas il-*brake* Madanakollu r-reazzjoni tiegħu ma kinitx f'waqtha bizzejjed biex jiġi evitat incident bħal dan, fattur dan dovut għall-velocità eċċessiva li l-attur kien qiegħed isuq biha, u għall-fatt li kien qiegħed isuq b'mod traskurat u li ma ħax konsiderazzjoni tal-vetturi u l-persuni l-oħra li kien hemm fit-triq f'dak il-ħin.

Il-Qorti tagħmel riferiment għal dak li jgħid l-artikolu 1032 (1) tal-Kodiċi Ċivili illi:

“Jitqies fi htija kull min fl-għemil tiegħu ma jużax il-prudenza, id-diliġenza u l-ħsieb ta’ missier tajjeb ta’ familja.”

Il-Qorti tqis li missier tajjeb ta’ familja jsuq b’mod prudenti, u konformi ma’ dak li hu prevedibbli li jista’ jinqala’, speċjalment fi triq bħalma hija dik fejn seħħ l-incident mertu ta’ dawn il-proċeduri, u fejn għalhekk kien mistenni mill-konvenut li dan jirrallenta sew fil-velocità tiegħu, speċjalment meta f’din it-triq hemm numru ta’ *speed bumps* u kien hemm ukoll vetturi pparkjati, apparti li din hija triq minn fejn jgħaddu diversi persuni bil-mixi. F’deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Pulizija vs. Alfred Mifsud**³¹, intqal illi:

“Sewqan traskurat (*negligent driving*) hu kwalsiasi forma ta’ sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta’ sewqan mistenni minn sewwieq raġonevoli, prudenti, kompetenti u ta’ esperjenza. Bħala regola, il-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non-osservanza tad-dispożizzjonijiet tal-Highway Code li jinċidu fuq il-mod jew il-kwalità ta’ sewqan ta’ dak li jkun, jammonta wkoll għal sewqan traskurat.”

F’deċiżjoni oħra tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Pulizija vs. Antonio Spiteri**³² intqal illi:

“Sewqan negligenti jew traskurat ifisser nuqqas ta’ prudenza ordinarja li wieħed għandu jadopera biex jevita s-sinistri stradali.”

Mill-provi jirrizulta b’mod ċar li l-konvenut kien qiegħed isuq b’mod traskurat u b’velocità eċċessiva, tant li lanqas biss induna bil-mutur tal-attur, u minkejja

---

³¹ 06.05.1997, Vol. LXXXI. iv. 157.

³² Vol. XLIV. iv. 892.

L-*brake* fit-tul li ħa, xorta waħda ma seħħlux jikkontrolla l-vettura tiegħu fil-ħin, u baqa' jsuq għal distanza żgħira qabel irnexxielu jieqaf, u għalhekk il-Qorti tqis li l-konvenut għandu jinżamm responsabbli għad-danni sofferti mill-attur konsegwenza tal-incident.

Ladarba giet determinata l-kwistjoni dwar min għandu jgħorr responsabbilità għal dan l-incident, il-Qorti sejra tgħaddi biex tillikwida d-danni sofferti mill-attur.

Damnum emergens:

L-attur esebixxa għadd ta' irċevuti li juru x'danni materjali ġew sofferti minnu konsegwenza tal-incident inkwistjoni, fosthom irċevuti għal kura li rċieva fi sptar privat, spejjeż għall-kiri ta' apparat u tagħmir li kien jeħtieġ wara li ġie rilaxxjat mill-isptar xi ġimagħtejn wara l-incident, u spejjeż mediċi, li b'kollox jammontaw għal tmien mija u erbghin Euro (€840).³³

L-attur jippretendi wkoll li għandha titħallas lilu s-somma ta' erbat elef, disa' mija u żewġ Euro (€4,902) bħala spejjeż għat-tiswija tal-mutur tal-għamla Harley Davidson, liema mutur jirriżulta li ssewwa fl-istabbiliment li jiġġestixxi l-attur stess. Il-konvenut ma ressaq ebda prova kuntrarja li dawn ma kinux spejjeż raġjonevoli li saru sabiex jissewwa l-mutur tal-attur.

L-attur qal ukoll li hu tilef tmint elef, mitejn u wieħed u disgħin Euro u sebgha u erbghin ċenteżmu (€8,291.47) f'telf ta' salarji għax-xhur bejn Lulju 2015 u

---

³³ Fol. 44 (€60 - Saint James Hospital); fol. 45 (€105 u €100 - Care & Cure Group Ltd.); fol. 46 (€80 u €105 - Care & Cure Group Ltd.); fol. 47 (€100 - Care & Cure Group Ltd); fol. 48 (€50 – Mr. Jason Zammit); fol. 52 (€240 - rapport mediku).

Frar 2016, minħabba li l-kumpanija li hu direttur tagħha u minn fejn kien jinħareġ is-salarju tiegħu, ma kellhiex biżżejjed fondi biex seta' jithallas is-salarju dovut lilu. Madanakollu mill-provi migjuba fil-kawża, jirriżulta li kienu nħarġu l-*pay slips* għax-xhur minn Lulju 2015 sa Frar 2016, li jindikaw li l-attur ingħata s-salarju tiegħu għal dawk ix-xhur, b'mod li l-Qorti mhijiex konvinta mill-veracità ta' din l-istqarrija tal-attur. Logikament ma kien hemm l-ebda raġuni għalfejn jinħarġu *pay slips* li juru li f'Lulju tal-2015 l-attur ħa salarju ta' €1,000.51, f'Awwissu 2015 ħa €1,000.51, f'Settembru 2015 ħa €1,103.64³⁴, f'Ottubru 2015 ħa €1,000.51, f'Novembru 2015 ħa €1,001.51, f'Diċembru 2015 ħa €1,115.61³⁵, f'Jannar 2016 ħa €1,010.09 u fi Frar 2016 jidher li ħa €1,010.09, li kieku dawn l-ammonti mhux vera tħallsu lilu. Għalhekk din is-somma mhijiex qed tiġi aċċettata mill-Qorti bħala parti mid-*damnum emergens* soffert mill-attur b'konsegwenza tal-incident mertu tal-kawża.

Lucrum Cessans:

L-artikolu 1045 (1) tal-Kodiċi Ċivili jgħid illi:

“Il-ħsara li persuna responsabbli għandha twieġeb għaliha, skont id-dispożizzjonijiet ta' qabel, hija t-telf effettiv li l-għamil tagħha jkun għab direttament lill-parti li tbat l-ħsara, l-ispejjeż li din il-parti setgħet kellha tagħmel minħabba l-ħsara, it-telf tal-paga jew qligħ ieħor attwali, u t-telf ta' qligħ li tbat l-quddiem minħabba inkapaċità għal dejjem, total jew parzjali, li dak l-għamil seta' jgħib.”

---

³⁴ Dan is-salarju kien jinkludi l-bonus li jithallas kull tliet xhur.

³⁵ Anki dan is-salarju kien jinkludi l-bonus li jithallas kull tliet xhur.

F'sentenza fl-ismijiet **Emmeline Cini vs. Antione Cachia**³⁶, il-Qorti qalet:

“Għalhekk il-Qorti għandha l-obbligu li teżamina t-telf ta' qligħ futur minħabba l-inkapaċità, it-telf ta' paga jew qligħ ieħor attwali li jinkorri fih id-danneġġjat; u dak it-telf ta' qligħ futur, ossia *lucrum cessans*, li d-danneġġjat ikun prekluz li jużufuwixxi minnu minħabba l-event sinistru kawża tal-għemil dirett tad-danneġġant.”

Fis-sistema legali tagħna il-kwantifikazzjoni tad-danni hija dejjem fid-diskrezzjoni tal-ġudikant, u għalkemm hi regolata minn ċerti prinċipji, dawn mhumiex assoluti. F'sentenza fl-ismijiet **Paul Debono vs. Malta Drydocks**³⁷, ġie stabbilit illi:

“Id-determinazzjoni tal-kwantum tar-riżarċiment hi ċertament fis-sistema legali tagħna spirata mir-regola stabbilita fl-artikolu 1045 tal-Kodiċi Ċivili. Fir-rigward tal-*lucrum cessans* dan jinvolti telf ta' qliegħ futur minħabba l-inkapaċità. Il-liġi imbagħad tħalli fid-diskrezzjoni tal-Qorti biex, valjati ċ-ċirkostanzi tal-każ, ix-xorta u grad ta' inkapaċità, u l-kondizzjoni tal-parti danneġġjata tistabbilixxi s-somma riżarċitorja. Innegabilment, però, il-metodu ta' din il-valutazzjoni tad-dannu lill-persuna minn dejjem ikkostitwiet il-problema l-aktar spinuża, kif hekk jirriżulta minn sempliċi raffront tad-diversi deċiżjonijiet in materja.”

Il-*multiplier* huwa fattur pjuttost diskrezzjonali, għalkemm bħala regola huwa ġeneralment aċċettat li għal persuna fl-età ta' wieħed u erbgħin (41) sena, li hija l-età li kellu l-attur meta seħħ l-incident, il-*multiplier* adottat ikun ta' 18, tenut kont li persuna fl-età tiegħu hija mistenna li taħdem almenu sal-età ta' ħamsa u sittin sena sabiex tilhaq l-età tal-pensjoni. F'sentenza fl-ismijiet **John Ransley et vs. Edward Restall et**³⁸, il-Qorti qalet:

---

³⁶ P.A., 18.02.2013.

³⁷ P.A., 27.04.2005.

³⁸ P.A., 10.05.2005.

“Hawnhekk għandna fattur pjuttost diskrezzjonali. Il-metodu ta’ likwidazzjoni tad-danni kien għal żmien twil ibbażat fuq il-prinċipji enunċjati fil-kawża **Butler vs Heard** deċiża mill-Qorti tal-Appell Ċivili Superjuri fit-22 ta’ Settembru, 1967. F’dik il-kawża intqal li fid-determinazzjoni tal-*multiplier* wieħed irid jieħu in kunsiderazzjoni *‘chances and changes of life’*, b’mod li dan il-*multiplier* ma jwassalx lid-danneġġjat li jieħu kumpens daqs li kieku baqa’ jaħdem sad-data li jirtira, iżda l-figura tiġi mnaqqsa biex b’hekk ikun ittieħed kunsiderazzjoni l-fatt li l-persuna danneġġjata setgħet, fil-kors normali tal-ħajja tagħha, ma waslitx qawwija u sħiħa sal-età tal-pensjoni.

...

Hawn għalhekk naraw element diskrezzjonali li qed jingħata lill-ġudikant. Il-liġi ma tridx li l-kumpens ikun biss riżultat ta’ eżerċizzju matematiku – għalkemm tali eżerċizzju jkun wieħed siewi u jwassal għal ċerta uniformità fil-likwidazzjoni tad-danni kif effettivament ġara wara s-sentenza ta’ **Butler vs Heard**, b’danakollu l-ġudikant għandu jżomm quddiem għajnejh aspett aktar wiesa’ tal-problema u fl-ammont li finalment jakkorda bħala danni għat-telf futur – dawk li fil-gergo huma magħrufa bħala *‘lucrum cessans’* jipprova jimprimi sens ta’ ġustizzja billi mhux biss iħares lejn l-interessi tad-danneġġjat iżda billi wkoll jittieħed in kunsiderazzjoni dak li kkawża d-dannu.”

Fil-każ odjern, ġie stabbilit mill-kirurgu ortopediku *ex parte* li eżamina lill-attur wara l-inċident, li dan baqa’ jsofri minn debilità permanenti ta’ sitta fil-mija (6%) konsegwenza tal-inċident mertu tal-kawża. Il-Qorti sejra tadotta dir-rata ta’ diżabilità, kemm għax din ma ġietx ikkontestata mill-konvenut u anki għax m’hemm l-ebda raġuni valida għalfejn għandha tidpartixxi mill-konkluzjonijiet ta’ dan l-espert mediku.

Jirriżulta li fix-xhur immedjament ta’ qabel l-inċident, l-attur kellu salarju ta’ €1,002.51 (gross) u €1,001.51 (nett), li jfisser total ta’ €12,030.12 fuq perijodu ta’ sena, jew €10,827.12 meta wieħed inaqqas il-kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali minn dan l-ammont. Dan is-salarju jrid jiġi aġġustat u jogħla abbażi tal-

għoli tal-ħajja³⁹ għall-perijodu kollu tal-*multiplier*, sabiex b'hekk is-salarju bażiku li ser tkun qiegħda taħdem fuqu l-Qorti huwa ta' €10,827.12 + €12,698.05 / 2 = €11,762.58. Huwa dan is-salarju bażiku li l-Qorti ser tieħu għall-finijiet tal-komputazzjoni li trid tagħmel.

L-evoluzzjoni ġuriprudenzjali f'kawżi ta' din ix-xorta wassal għal żvilupp ieħor importanti, dak li jsir tnaqqis ta' 20% minħabba li l-ħlas tal-kumpens qiegħed isir f'darba (*lump sum payment*). Spiss kien jiġri li f'kawżi li kienu jdumu s-snin biex jinqatgħu, il-Qorti kienet tnaqqas 2% minn dawn l-20% għal kull sena li kawża ddum biex tinqata' f'kazijiet fejn ikunu għaddew aktar minn tliet snin bejn id-data meta tiġi pprezentata ċ-ċitazzjoni u s-sentenza. Madanakollu f'dan il-każ il-Qorti ma tarax li hemm lok għal tali tnaqqis. Il-kawża nfetħet fis-sena 2017, u ser tinqata' ftit anqas minn sentejn wara li kien hemm l-ewwel udjenza. Ma jistax jintqal li kien hemm xi delungar da parti ta' xi ħadd jew ieħor mill-partijiet.

Is-salarju medju ta' €11,762.58 x *multiplier* ta' 18, x 6% diżabilità permanenti sofferta mill-attur, iwasslu għal ċifra ta' €12,703.59 li meta ridotta b'20% (*lump sum payment*), tiġi €10,162.87. Dan huwa l-*lucrum cessans* li ser jiġi likwidat mill-Qorti u li għandu jiġihallas lill-attur flimkien mas-somma ta' €5,742 rappreżentanti danni materjali sofferti minnu, li jwasslu għas-somma ta' €15,904.87.

---

³⁹ F'sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell fid-19.05.2000 fl-ismijiet **Joseph Galea vs. Charles Fenech pro et noe**, ġie ritenut illi, “[m]eta d-danni jirrapprezentaw kumpens għal telf futur, il-Qorti trid tieħu in konsiderazzjoni l-effetti li l-inflazzjoni jkollha fuq l-introjtu perċepit fid-data tal-incident proġettat fuq firxa ta' snin magħżula bħala l-*multiplier*.” Bħala rata ta' inflazzjoni annwali qed tittiehed ir-rata ta' 0.96%, ir-rata medja tal-inflazzjoni f'dawn l-aħħar 5 snin skont l-Uffiċju Nazzjonali tal-Istatistika.

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

- 1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenut;**
- 2. Tilqa' t-talbiet tal-attur, u tiddikjara li l-konvenut huwa responsabbli għall-inċident mertu tal-kawża;**
- 3. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur fl-ammont ta' ħmistax-il elf, disa' mija u erba' Euro, u sebġha u tmenin ċenteżmu (€15,904.87);**
- 4. Konsegwentement tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attur is-somma hekk likwidata in linea ta' danni.**

Bl-ispejjeż u bl-imgħaxijiet legali mid-data tas-sentenza sad-data tal-ħlas effettiv, kontra l-konvenut.

Moqrija.